

„Sunt gata să primesc (și să dau) sfaturi“

Sunteți o actriță talentată, frumoasă, inteligentă, dar, se spune, și extrem de aprigă. Această dârzenie vă caracterizează dintotdeauna sau ați căpătat-o în timp, datorită profesiei?

Cred că, într-adevăr, profesia m-a modelat, însă socotesc că, și dacă n-aș fi devenit actriță, tot o femeie puternică aș fi fost. Mereu mi s-a spus că sunt o luptătoare. Dar ce înseamnă de fapt să fii o luptătoare? Să fii mereu victorioasă? Nu cred. Mai degrabă înseamnă să ai forța de a te ridica de câte ori ești lovită și de a merge mai departe. În sensul acesta, poate că teatrul a fost cel care m-a modelat, ajutându-mă să cunosc mereu alți oameni, alte existențe. Este imposibil să nu rămâi cu ceva

din fiecare rol interpretat, nu în înțelesul în care ești gol și aștepti să te umpli cu ceva, ci în acela de a acumula noi și noi experiențe. Și toată această construcție interioară și-a pus amprenta pe viața mea întreagă. Eu și personajele mele ne-am „amestecat” într-atât încât nici nu mai pot să mă delimitez de ele. E și acesta un fel de a trăi.

Cred că sunteți un soi de aventurieră, în sensul că sunteți atrasă de necunoscut. Știu, de pildă, că, deși aveți rădăcini în Moldova, la Piatra Neamț, adică exact în locul unde mai demult (și iată că, de o vreme încoace, iarăși) cei mai talentați absolvenți ai Institutului de Teatru din București soseau în pas vioi pentru a-și începe cariera, dumneavoastră ați preferat un alt loc: Timișoara.

Nu știu dacă pot numi nonconformistă alegerea mea dintâi, care nici n-a fost Timișoara. Cunoșteam bine teatrul din provincie. Am absolvit liceul la Botoșani și apucasem să joc pe scena teatrului de acolo alături de Margareta Pogonat și de promoția cu care ea venise. Ei formați într-adevăr o generație. Promoția mea, cea din 1964, n-a avut spirit de echipă. Nu s-a desprins un grup important care să plece la Piatra Neamț, de exemplu. Noi aveam alte gânduri. Eram, cum spuneai, aventurieri, doream să ne luăm viața în mâini și să răzbim singuri. La asta s-a adăugat orgoliul meu de a merge într-un loc cu totul necunoscut. Trăgeau mulți de mine la repartiție, Vlad Mugur mă chema la Cluj să joc în **Visul unei nopți de vară**, Gheorghe Leahu mă voia la Timișoara, cei de la Botoșani nu concepeau să nu mă duc acolo... Dar eu m-am hotărât într-o clipă și am mers la Galați. Era unicul teatru care nu trimisese nici un reprezentant la repartiție. La 1 august 1964 m-am prezentat la post. Am coborât din

tren, am întrebat din om în om unde se află teatrul, am ajuns și am intrat în curte. Pe o bancă, stătea o femeie de o frumusețe nemaivăzută. Am întrebat-o: „Știți unde e Direcția?” Și-a scos ochelarii și m-a privit cu niște ochi fabuloși, albaștri, care se terminau undeva pe la tâmpile: „Dumneata ești noua angajată?” „Da.” „Dumneata ești Florina Cercel? Eu sunt Gina Patrichi. Ți predau ștafeta.” Pleca la București. Așa am cunoscut-o eu pe Gina Patrichi. N-am stat la Galați decât un an și, pentru că în acest timp nu am scăpat de insistențele directorului de la Timișoara, în stagiunea următoare m-am mutat acolo.

V-a priit Banatul?

Foarte. Era și o perioadă foarte fastă pentru teatrul de acolo.

Fiind un oraș cu tradiție universitară, teatrul are public tânăr...

Să știi că publicul de atunci nu are nici o legătură cu cel de azi.

Cu cel de după 1989, mai ales.

Adevărat. Eu am ajuns acolo în 1965 și am rămas până în 1973. Era fantastic. Orașul semăna cu cele occidentale. Am făcut turnee, țin minte, la Budapesta, or Timișoara, la vremea aceea, nu se deosebea cu mult de capitala Ungariei. Acum, imediat după ce treci granița, la Nădlac, observi că te afli în România: totul e cenușiu, murdar, trist. Atunci nu era așa. Și nu numai pe stradă, dar cât de curate erau pe atunci sălile de teatru, cele de operă sau de concert! Era și un public pe care nu puteai să nu-l respecti, pentru care te pregăteai îndelung ca să-l întâmpini și pe care nu-l găseai la București.

Dar și spectatorii se pregăteau să vă întâmpine, veneau la teatru îmbrăcați frumos, ca de sărbătoare...

Și nu numai atât, știau să asculte, știau să aplaude. Ne respectau și îi respectam.

Cu ce regizori ați lucrat la Timișoara?

Acesta a fost de fapt marele meu noroc. Al meu, al lui Ovidiu Iuliu Moldovan, al celorlalți actori care se aflau acolo. Pentru că am întâlnit-o pe Marietta Sadova, care, după ani grei de închisoare, nu avea drept de semnătură. Or, Gheorghe Leahu – acel minunat om de teatru și animator nemaipomenit – i-a oferit acestei mari artiste șansa de a apărea din nou pe afiș. După cum și Elenei Pătrășcanu Veakis i-a redat dreptul de a-și semna scenografiile. Cu Marietta Sadova am atacat niște roluri mari, unele dintre ele poate că nici nu se potriveau vârstei mele de atunci. Nu pot spune că a fost o mare regizoare, dar era o pedagogă desăvârșită, așa cum nu cred că se mai află astăzi. Sunt lucruri care, acum, mi se par firești, dar pe care ei i le datorez în mod deosebit. Ne învăța să vorbim într-un anumit fel, să dăm importanță cuvântului. Aici vreau să fac o mică paranteză: dacă teatrul va renunța la cuvânt, va renunța la însuși specificul său. Cuvântul este piatra lui de temelie, or un actor care nu știe să stoarcă toată seva unei replici nu este un artist autentic.

Se dădea importanța convenită rostirii cuvântului și în școală, sau v-a fost de folos doar întâlnirea cu Marietta Sadova? Pentru că și dumneavoastră, și Ovidiu Iuliu Moldovan sunteți niște desăvârșiți rostitori.

El a fost la clasa profesorului Pop-Marțian, iar eu la cea a lui Jules Cazaban, dar aveam profesori extra-

Și iată că, azi, machiorii sunt pe cale de dispariție.

Da, și nu mi se pare firesc. Pentru că sunt profesii necesare, fără de care teatrul rămâne mai sărac. Întorcându-mă la începuturi, pot spune că Timișoara a fost, din punctul de vedere al abc-ului teatral, un bun reper pentru mine. În plus, ca o culme a norocului, am lucrat, paralel cu ceea ce făceam sub bagheta Mariettei Sadova, cu acel ciudat geniu pierdut al regiei românești, Aureliu Manea. Alături de creații majore ca Maior Barbara sau Elena din Troia, am putut face parte din echipa cu care Manea căuta acel teatru al semnelor, urmând imediat după moda *happening*-urilor. Era o piesă oarecare aceea cu care Aureliu Manea își începuse cariera timișoreană: **Cele patru anotimpuri de Wesker**, ceva despre un cuplu care nu reușea să mai comunice și care, ca să-și mai treacă timpul, mai gătea, mai se plictisea. N-am fi avut nici un sort de izbândă dacă n-ar fi intervenit fantezia nemărginită a lui Manea. El tocmai avusese un succes răsunător la Sibiu cu spectacolul de diplomă – **Rosmersholm** de Ibsen, dacă nu mă înșel. Însă, oricât de fanteziste erau creațiile lui, Manea nu renunța niciodată la cuvânt, el întorcea textul pe toate fețele, îl descompunea ca să-i cadă bine, dar nu-l ignora. Renunța, în schimb, aproape de tot la decor. Folosea doar elemente – un sfeșnic putea da iluzia că te afli într-un palat, o mantie răpciugoasă putea deveni cea mai scumpă blană de nură. Totul era folosit cu o știință a detaliului pe care nu o mai întrevăd la tinerii

Zoe din **O scrisoare pierdută** (alături de Costel Constantin)

să mă manierizez, cum să înțepenesc. Și de fapt, de atunci, toată viața mi s-a petrecut într-o continuă transformare. Mulți prieteni mă acuză că joc teatru și-n viață. Nu cred că e așa. Dimpotrivă. Pe scenă încerc să fiu firească, precum în viață. Și niciodată nu m-am gândit că știu destul despre teatru. Mereu mai găsesc ceva de învățat. De altfel, și Marietta Sadova îmi spunea mereu: „Ține minte un singur lucru, cincizeci la sută din ceea ce ești și cum te transformi acum, la prima tinerețe, vei purta cu tine toată viața pe scenă. Trebuie să ai grijă de acest dat al tău ca de o plantă. Dacă te îmburghezești prea mult, dacă te sărăcești, dacă te lași prea mult purtată de dragoste – pierzi ca actriță. Trebuie să renunți la multe tot timpul, dacă vrei să faci această profesie”. Și pot spune acum, după 36 de ani de carieră, că așa este.

Câtă vreme v-a fost bine la Timișoara, v-ați gândit vreodată să plecați spre Capitală?

Nu. Sigur că Bucureștiul reprezenta, ca pentru orice tânăr, un miracol, dar nu erau decât tresăriri. Și poate că, dacă n-aș fi suferit o gravă întâmplare în plan personal – mi-am pierdut soțul –, aș fi rămas pentru totdeauna la Timișoara. Gândește-te numai, pe vremea aceea montau pe scena timișoreană Penciulescu, Sadova, Esrig, Manea. Eu sunt dintre actorii care cred în puterea regizorului. Iar Leahu, marele director de atunci, știa și el asta. Jucam câte opt, unsprezece premiere într-o stagiune, iar două-trei titluri țineau doi-trei ani afișul.

În rolul titular din **Vassa Jeleznova** (împreună cu George Constantin)

ordinari de vorbire scenică. De altfel, actoria, vorbirea, machiajul, mișcarea scenică figurau pe același plan.

regizori. Era un amestec de școală clasică și expresionistă. A fost momentul în care Manea m-a asigurat că de aici încolo nu voi mai avea cum

Trecerea de la Timișoara la București a fost lină?

Venind la București, eram conștientă că o iau de la capăt, însă nici nu mi-am închipuit că șapte ani de actorie și vreo patruzeci de roluri principale nu înseamnă chiar nimic. Dar aici aleile erau deja cucerite, jocurile, făcute. Și, de fapt, lucrul cel mai greu care mi se întâmpla venind la București era acela că jucam numai comedie. Nu că mi-ar fi plăcut, dar prea am avut parte, până prin '81, numai de roluri comice. Și, pe urmă, mă băntuia o vorbă aruncată de Penciulescu: „Să ai mare grijă, să nu joci doar comedie. Tu te afli pe cealaltă pantă”. Or, eu eram ba Wanda în *Gaițele*, ba Frosa în *Idolul și Ion Anapoda*, ba Dacia în *Titanic vals*, ba Zoe din *Scrisoarea pierdută*... Și, în plus, avea TNB-ul pe atunci un talent de a prelungi viața spectacolelor de comedie... Zece ani am jucat în *Gaițele* și în *Idolul și Ion Anapoda*.

Și cum ați ieșit din acest impas?

Sunt lucruri care li se întâmplă numai unora. Și mie mi s-au întâmplat. E ca un miracol pe care, din păcate, nu orice actor talentat îl trăiește. A venit peste mine, peste noi, ca o minune: *Vassa Jeleznova*. Am început lecturile la sfârșitul anului 1988, în noiembrie. Era mare lucru să repeți alături de George Constantin. Dar prima lec-

tură a fost complet derutantă pentru mine. Mi se părea ba că sunt prea tânără pentru personaj, ba că nu mi se potrivește. Mai mult, binevoitorii îmi spuneau: „Cum o să faci asta? Tu ești acrită de comedie”.

Vi se pusese eticheta?

Da. Mă și consolam cu ideea că voi juca toate frumoasele, toate frivolele, toate capricioasele din dramaturgie. Dar miracolul a fost pentru toți când ne-am apucat să facem cu adevărat acest spectacol. Nu pot povesti ce ni se întâmpla; era ceva atât de intim, atât de neașteptat... A fost un an în care nu am avut de-a face numai cu rolurile, ci am apucat și să ne cunoaștem pe noi înșine, deveniserăm o familie. Repetam prin cabine, prin foaiere, pe unde se nimerea. Apoi, dintr-o dată, a izbucnit spectacolul. Cred că măcar în acea clipă Dumnezeu ne-a fost alături.

Deși v-a mers vestea că sunteți o femeie aprigă, am remarcat la Piatra Neamț, unde am fost împreună în juriu, că-i iubiți mult pe tineri și chiar și pe tinerele actrițe...

Nu știu de unde mi s-a dus vestea c-aș fi aprigă, poate că sunt nițel cam rea de gură, dar nu sunt răutăcioasă. Sunt, e drept, mereu pusă pe îndreptat lucrurile, dar asta nu înseamnă că am raporturi proaste cu colegii. Și, în plus, nu sunt o egoistă. Sunt gata să

primesc și să dau sfaturi. Dar nu pot trăi indiferentă la ceea ce se întâmplă în jur.

E și motivul pentru care, în vremea din urmă, v-ați implicat în conducerea teatrului? Cu riscul de a vă împărți timpul de repetiții cu cel dedicat treburilor administrative?

Nu cred că e nevoie să-mi împart timpul. Dar știu de ce m-am implicat în povestea asta? Prea merg lucrurile într-un soi de devălmășie. Și nu c-aș crede că le pot eu îndrepta, dar cel puțin să pun umărul. Apoi, încă mai cred că TNB trebuie să aibă un loc al său bine determinat, să fie un model pentru celelalte teatre. Să aibă propria lui linie, un repertoriu solid, actori, regizori, scenografi de linia întâi.

Sunteți atât de frumoasă, atât de sociabilă... Relele să vă fi ocolit?

Profesia m-a vindecat de ele. Simplu fapt că pot citi o piesă, chiar fără s-o joc, mă umple de putere. Un personaj care a suferit mai mult decât mine și care-și depășește condiția devine pentru mine un model de urmat, un suport moral nebănuț.

Ați simțit vreodată că vă trădează profesia?

Nu. Eu mă pot trăda; profesia, niciodată.

Marinela Țepuș

Sf — flash

Afișele

Fiind vorba de remunerarea autorilor unei cărți-studiu dedicate teatrului, un personaj sus-pus ne-a sugerat fie să redactăm lucrarea „pe gratis”, fie să mai lăsăm din preț. La salariile noastre de 2 500 000 sau la pensiile de 1 500 000, suma pretinsă nu însemna decât un salariu înmulțit cu vreo cincisprezece luni, din cei zece-douăzeci de ani cât necesită o muncă serioasă în bibliotecă și arhive. Se dovedește, astfel, iar și iar, că nuca cu (cacofonie voită) cartea nu numai că nu e rentabilă, dar nu are nici... preț.

În România anului 2001, preț are participarea, activă sau pasivă, a cui s-a nimerit să fie consilier. Acesta ia pe lună un salariu bunicele de 4 000 000, bașca tot pe-atâta pentru că face parte din Consiliul de administrație al nu știu cărei... regii. Preț mai are și mult-mediatizata sărbătoare a unui „țigan de bani gata”, care, la tăierea moțului micuțului Elvis (că doar nu voiți să-l boteze Ion!), a dăruit

nașilor două kilograme de aur. Las' că știrea a furat din timpul afectat sărbătoririi lui Ion Besoiu, care, la 70 de ani, are în spate cincizeci de ani de teatru și film...

Dar, dacă tot veneam abătută de la... negocieri, îmi zic: hai să trec prin parc, că e frumos și cald. Și iată, pe un panou încărcat cu afișe de anțărț, zdrențuite, zăresc rezumatul gândurilor mele: dintr-un colț de afiș rupt mă privește rânjind un ochi și o jumătate de nas din chipul domnului Cervenii, de pe când ne îndemna să-l alegem președinte; din celălalt colț, partea de sus a capului domnului Meleşcanu, cu freza fără cusur; peste ei, într-o rână, afișul noii premiere teatrale cu *Medeea*; peste toate, triumfal, un afiș proaspăt, în cinci culori: „Adrian Copilul-minune, curând în orașul dumneavoastră”. Al nostru, adică.

Mă duc, mai bine, la bibliotecă.

Elisabeta Pop